

чесно, я засміявся. Ну як уявити тебе на цьому нудному посту? Коля, проте, наполегливо попросив, щоб я тебе попередив і щоб ти не відмовився. І от іду я коридором Будинку кіно і зустрічаю тебе. Мамо рідна, якби тільки хто побачив твою реакцію!!! «Ви що, бля, о...їли». Довго і нудно довелося вмовляти.

Забігаючи наперед, треба сказати, що більш нечиновного, більш чуйного, більш скромного в найкращому сенсі цього слова голови в цих стінах ще не було... Так стверджували всі, хто звертався до тебе з будь-якого питання. Ну, а я і В'ячек старалися поменше відвідувати тебе в кабінеті. Але якби всі, хто бував у тебе до нас, бачили, у кого ти перетворювався, коли ми залишалися втрьох, то навряд чи упізнали б свого начальника, Михайла Олександровича Белікова...

Тому що трійка наша на всю бузотерила і хохмила на радість собі й цим нудним, набридлим і офіційним стінам кабінету голови...

У цьому році, Мишо, відзначали сторіччя з дня народження нашого з тобою кумира, Сергія Праджанова. 9 січня в Червоному залі відбулося чудове дійство. Всі згадували Сергія, а я згадав, як ми, через рік після його тюремного ув'язнення, поїхали на твоїй машині до нього в тюрму. Як зустрів нас Сергій, як він хохмив, розповідаючи про перебування в тюрмі, як всіляко уникав усього серйозного і трагічного... Складалося враження, ніби це він нас відвідав у вигнанні, а не ми його... Але ми-то знали, як насправді було, оскільки в його листах до нас із зони була така печаль, така туга, така безвихідь... А все тому, що Сергій старався не обтяжувати нас своїми печалами при очній зустрічі. Ну й ми старались, підігруючи йому в цьому, приховуючи в душі, як і він, весь тягар його, та й нашого з ним, горя...

Такі-от спогади, дружнисьце... Різні, всілякі. Царство тобі небесне, любий і незабутній Мишко Беліков!!!

Роман Балаян. 17 січня 2024

Коли сумно і весело водночас

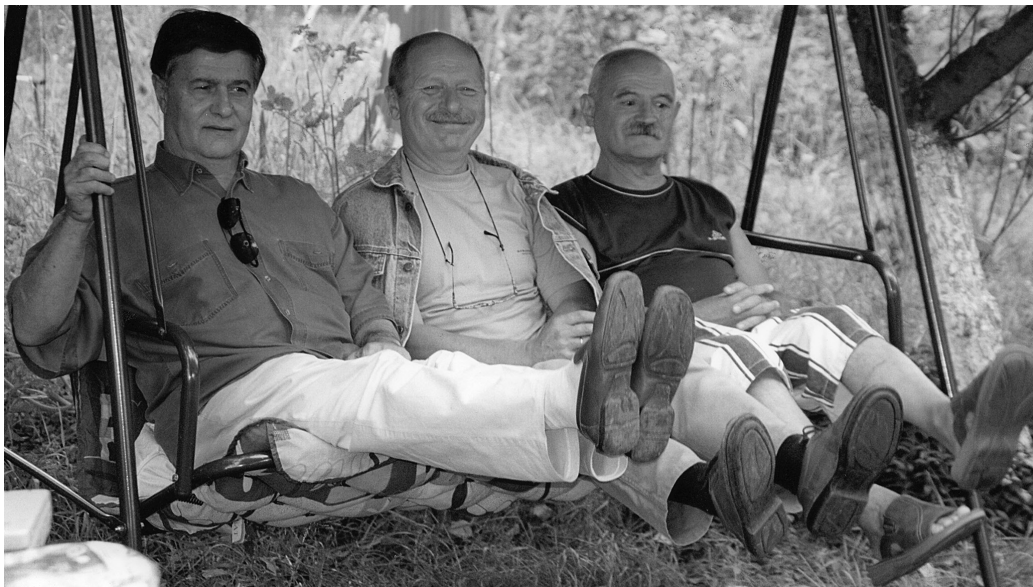
Змішане почуття – це коли сумно і весело одночасно. Невдовзі дванадцяті роковини, як пішов Михайло Беліков. Раптово, зненацька, без жодних попереджень. Бац – і все. Жах і сум. І цей сум із роками ніде не подівся. Тепер про відносно веселе. Навряд чи можна сказати, що Мишко був веселуном і дотепником, хіба що за столом, і то не з перших хвилин. Але точно він був фантазером. Не озвучував свої фантазії одразу, ніби перевіряв, чи варті вони бути правдою. Лише потім видавав у той чи інший спосіб. Фантазував з різних приводів – про якісь зустрічі, яких насправді не було, про якісь події, навіть про подробиці свого походження. Фантазував, коли в маленькій майстерні на дачі з якогось металевого непотребу робив щось корисне. Заднім числом здається, що цей вигаданий світ певним чином ставав на заваді життєвій практичності. А може, й ні. Він так багато залишив по собі – і прекрасні фільми, і світлини, і сценарії, і ті самі саморобки – багато чого. Одне слово, глибоко артистична, талановита

Михайло Беліков, кінорежисер кіностудії ім. О. Довженка, лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка.

людина. Коли труну з Мишком установили на сцені Будинку кіно, на його щоці була сльоза. Це не фантазія. Сподіваюсь, що з висоти свого теперішнього становища Мишко добре бачить усе. І свою сім'ю, і своїх друзів, і свій рідний Маріуполь. Змішане почуття.

В'ячеслав Криштофович. 15 січня 2024.

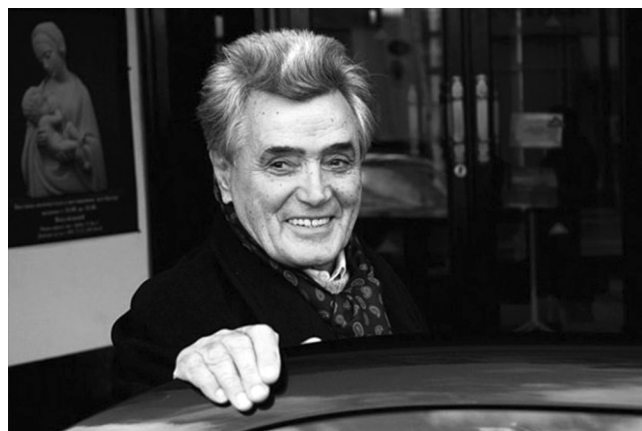

Роман Балаян, В'ячеслав Криштофович, Михайло Беліков на дачі у родини Белікових під Києвом. Усі три фото з родинного фотоархіву Олександра Белікова.

До 95-річчя Миколи Мащенка

Як свідчить уся творчість Миколи Мащенка, він був романтиком-ідеалістом – до речі, нині такі поняття рідко вживані. Він брав сюжети з недавньої історії, переносив на екран улюблені книжки свого дитинства – «Овід», «Як гартувалася сталь» та інші, менш відомі твори, а коли вже була свобода й поверталися з небуття заборонені імена, звернувся до ні разу не поставленої драми Миколи Куліша про 1920-ті роки. Але режисер був фанатом не історичного жанру, а скоріше філософського, якщо хочете, морально-філософського, хоча такого визначення й не існує. Його як кінематографіста хвилювали такі вічні поняття, як чесність, відповідальність, єдність, справедливість. Ці поняття не мають віку, вони завжди актуальні.

Микола Мащенко працював на кіностудії ім. О. Довженка з 1957 року, тривалий час шов до самостійних постановок. Я погоджуюсь із Вадимом Скуратівським, що вершиною його творчості є фільм «Комісари» за повістю Юрія Либединського, після нього Мащенко став помітним. Ідеться про те, що один із комісарів (Громов) не сприймає перехід влади від продрозверсток до непу, висловлює свої сумнівні комісару комісарів, але зроблено це так, що їхній діалог-дискусія сприймається як проблема універсальна. У фільмі знялися провідні актори – Іван Миколайчук і Костянтин Степанков. Візуально він зроблений блискуче – у вирішенні середовища дії, портретних характеристик персонажів. Вустами героя Івана Миколайчука режисер говорив про ризики втратити ідею, за яку боролися ті ж

Кінорежисер, народний артист України, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка Микола Мащенко.

самі комісари. Мащенко їх не так оспівував, як розкривав їхню драму. «Комісари» вийшли 1971-го й зацікавили італійця П'єра Паоло Пазоліні, на той час переможця Берлінале. Він запросив Миколу Павловича на власний фестиваль, але той не зміг поїхати. «Комісари» демонструвалися у Пізі (Італія) на МКФ «Нове в мові кіно».

Ще один незабутній фільм Мащенка – це «Іду до тебе» за сценарієм Івана Драча, поставлений до 100-річчя Лесі Українки. Сюжет узятий з її життя – нездійсненого кохання до Сергія Мержинського: вона, хвора, їде в Мінськ підтримати революціонера, про якого забули його близькі друзі. Там, самотній, він помирав. Вона пише поему «Одержима», у якій ідеться про Месію і жінку, яка любить його, але ненавидить тих, які його зрадили. Саме такі людські риси, як жертвність, готовність допомогти, були близькими Миколі Мащенку.

Про жертвність, яка стає фанатизмом, про її ціну, йдеться у фільмах «Як гартувалася сталь» та «Овід».

Згадаю фільм «Зона», який він поставив разом із Суреном